Nr 880

av herr Turesson m. fl.
om vissa ändringar i lantmäteritaxan.

Fastighetsförhållandena i Kopparbergs län är sedan lång tid tillbaka mycket särpräglade, och problem av olika slag möter inom de särskilda länsdelarna. Den s. k. storskiftesbygden utmärkes framför allt av stor ägosplittring, oklarhet beträffande äganderätten samt bristande överensstämmelse mellan formell och reell äganderätt. De säregna jordförhållandena inom storskiftesbygden har nödvändiggjort speciallagstiftning inom olika delar av fastighetsrätten. Genom tillkomsten av lag om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall i Kopparbergs län – ÄUL – (SFS 1962:270) erhölls en förrättningsform som möjliggjorde äganderättssanering genom ett förfarande som präglas av enkelhet och snabbhet utan att eftersätta berättigade krav i säkerhetshänseende. De fristående äganderättsutredningar, som nämnda lagstiftning möjliggjort, resulterar i ett konkretiserande av den formella äganderätten till visst bestämt område eller kvotdel av sådant eller, från motsatt synpunkt, ett klarläggande av att varje särskilt jordområde tillhör viss ägare. Härigenom skapas i gynnsamma fall nya möjligheter för jordens ändamålsenliga utnyttjande för jordbruk, skogsbruk eller bebyggelse och i övriga fall goda förutsättningar för vidtagande av lantmäteritekniska eller andra åtgärder i samma syfte. Detta gäller även för det fall, vilket är det normala i dessa bygder, att jordbrukets och skogsbrukets rationalisering skall genomföras i större sammanhang.

I samband med åtgärder på lagstiftningens område under år 1971 konstaterades att det också i fortsättningen behövs särskild lagstiftning för att man skall kunna komma till rätta med de tilltrasslade fastighetsförhållanden som råder på vissa håll i landet, men främst inom Kopparbergs län. Mot bakgrunden av vunna erfarenheter från tillämpningen av ovan nämnd lagstiftning ersattes äganderättsutredningslagen – ÄUL – och legaliseringslagen – LL – år 1971 av en gemensam lag om äganderättsutredning och legalisering – ÄULL – (SFS 1971:1037).

Från tiden för lagens – ÄUL – ikraftträdande t. o. m. utgången av år 1972 har inom Kopparbergs län förordnande om äganderättsutredningar utfärdats omfattande en areal om drygt 750 000 hektar. Ett flertal förordnanden avser hela jordregistersocknar. Nu nämnda areal kan ses i relation till den skogsmarksareal för vilken betydande omarronderingsbehov bedömts föreligga och som uppskattats till 900 000 hektar.

Under den tid förrättningsverksamheten hittills bedrivits – cirka 10 år – har förrättningar slutförts omfattande en areal av cirka 350 000 hektar. Vissa av de förrättningsobjekt som avslutats omfattar hela eller i

det närmaste hela jordregistersocknar. Så är förhållandet bl. a. i Boda, Floda, Järna, Nås, Stora Skedvi och Als socknar.

För förrättningsobjekt som påbörjats men ännu ej avslutats har vidare förrättningsåtgärder av varierande omfattning utförts intill utgången av år 1972. Dessa objekt berör områden med en sammanlagd areal av cirka 270 000 hektar.

Även om redan utfärdade förordnanden täcker merparten av den del av länet, som kännetecknas av tilltrasslade fastighetsförhållanden, återstår ändock stora markarealer som kräver särskilda insatser för uppordnande av fastighets- och äganderättsförhållandena. Det är, inte minst från vidare allmänna synpunkter, av synnerligt intresse att dessa insatser får fullföljas inom återstående områden, till vilka kan hänföras Älvdalens, Orsa, Lima och Transtrands jordregistersocknar.

Vid tillkomsten av 1962 års lag behandlades ingående frågan om fördelningen av kostnaderna för ÄUL-förrättningarna, och frågan var även föremål för motion till 1962 års riksdag (prop. 1962:169, LU[3] 1962:35, motion II:872). Med hänsyn till det betydande allmänna intresset av att äganderätts- och lagfartsförhållandena sanerades kom ÄUL-förrättningar, som berörde mark utan för område för vilket förelåg fastställd detaljplan, att i betydande utsträckning få ske på statsverkets bekostnad på så sätt, att enligt lantmäteritaxan utgående ersättningsbelopp automatiskt skulle nedsättas med 70 %. Denna subventionsgrad bibehölls fram till 1964, då nedsättning av bruttokostnaden bestämdes till 60 % för de fall då förrättningen tillgodosåg andra intressen än jord- och skogsbrukets. Från och med den 1 juli 1966 sänktes subventionsgraden för ÄUL-förrättningar till 50 %, oavsett förrättningens ändamål. Kravet på att förrättningsobjektet skulle vara beläget utanför detaljplanerat område bibehölls dock. Förfaringssättet med automatisk nedsättning av ersättningsbeloppen kom att gälla t. o. m. utgången av år 1971. I samband med övergången till ny lantmäteritaxa (SFS 1971:1101) borttogs bestämmelserna om automatisk nedsättning av ersättningsbeloppen och i stället meddelades beträffande ÄULL-förrättningar föreskrifter innebärande att nedsättning kunde få ske med *högst 50 %* av bruttokostnaden. Därutöver gäller att det totala belopp med vilket nedsättning av förrättningskostnader må medges icke får överskrida den i för lantmäteriet gällande verksamhetsplan anvisade medelstilldelningen. De medel för nedsättning av förrättningskostnader som för innevarande budgetår ställts till överlantmätarmyndighetens i länet förfogande uppgår till 1 695 000 kronor. (Detta belopp avser även nedsättning av kostnader för andra förrättningar än ÄULL-förrättningar.)

Enligt under hand inhämtade uppgifter från organisationsenheterna inom länet har de sammanlagda bruttokostnaderna för de ÄUL-förrättningar som har avslutats eller kommer att avslutas under nu löpande budgetår uppskattats till cirka 4 600 000 kronor. En väsentlig del av det debiterade förrättningsarbetet har utförts före den 1 januari 1972. För detta arbete skall automatisk nedsättning ske med 50 % eller i vissa fall 70 %.

Om nedsättning sker med i genomsnitt 50 % av bruttokostnaden, krävs ett budgetanslag om cirka 2 300 000 kronor.

Nu inneliggande ÄULL-förrättningar inom Kopparbergs län - med något enstaka undantag - har tillkommit under den tid då automatisk nedsättning tillämpades på förrättningskostnaderna. I de diskussioner som regelmässigt föregatt ifrågavarande förrättningar, huruvida och i vilken omfattning förrättning borde komma till stånd, har kostnadsfragan tillmätts stor betydelse. Den övergång till ett nytt förfarande i taxenedsättningsärenden som genomförts genom de nya bestämmelserna medför besvärande komplikationer i förrättningsarbetet och gör det även omöjligt att, da fråga är om nytillkommande projekt, ge myndigheter och berörda parter en korrekt information om förrättningarnas konsekvenser i bl. a. kostnadshänseende. Det får inte anses uteslutet att ÄULL-lagens från flera synpunkter önskvärda tillämpning på större objekt framdeles kan komma att äventyras pa grund av oklarheten i just denna fråga.

Verksamheten med de för uppordnandet av fastighetsförhallandena så betydelsefulla äganderättsutredningsförrättningarna kräver särskilda insatser. Verksamheten är synnerligen angelägen, saväl för jord- och skogsbrukets rationalisering (omarrondering, bildande av gemensamhetsskog, olika former av samverkan) som för utvecklingen inom länet i övrigt rörande bebyggelse, fritidsanläggningar, strövområden m. m. Även för myndigheter, som i andra sammanhang än de nu nämnda har att handlägga ärenden i vilka fastighets- och äganderättsliga aspekter ingar, är verksamheten synnerligen betydelsefull. För närvarande är mellan 50 och 60 tjänstemän inom lantmäteriet sysselsatta med äganderättsutredningsverksamhet.

En förutsättning för att verksamheten framdeles skall kunna bedrivas på ett rationellt sätt är bl. a. med hänsyn till förrättningarnas utsträckning i tiden – att det redan vid förhandsdiskussionerna kring de skilda förrättningsföretagen med enkla medel kan avägabringas en utredning som redovisar de ekonomiska ataganden för berörda sakägare som följer med ett ifragasatt förrättningsförordnande.

Detta villkor synes kunna tillgodoses genom införandet av bestämmelsen att för alla mera omfattande förrättningar enligt ÄULL automatisk nedsättning av förrättningskostnaderna skall ske med 50 %.

Med hänvisning till det anförda hemställes

att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhaller om sadan ändring av lantmäteritaxan (SFS 1971:1101), att automatisk nedsättning av förrättningskostnader med 50 % sker för alla mera omfattande förrättningar enligt ÄULL.

Stockholm den 23 januari 1973

BO TURESSON (m)

ANDERS JONSSON (fp) i Mora

BIRGITTA HAMBRAEUS (c)